

Megjelenik hetenként kétszer:

csütörtökön és vasárnap.

Felelős szerkesztő:

SZENDRŐI JÓZSEF

Szerkesztőség és kiadóhivatal Sopron, Háromhátér 3.

TELEFON 394. SZÁM.

ÚJ ÉLETT

Előfizetési ár:

Egész évre . . . K 8.—

Fél évre. . . „ 4.—

Negyed évre. „ 2.—

Egyes szám ára 8 fill.

Hirdetéseket a lap kiadóhivatala megegyezés szerint felvesz.

Kéziratokat nem adunk vissza

Társadalmi és ismeretterjesztő lap.

FERENC FERDINÁND.

1863—1914.

Politikai összeesküvés.

Amint egész biztosan megállapítható, a gyilkos merénylet jól kieszelt politikai összeesküvés műve volt. Csodálatos, hogy a trónörökös pár személyének biztonsága érdekében megtett minden intézkedés dacára, a merénylet sikerülhetett. A merénylők mindenesetre a zavarra számítottak terüik biztos végrehajtásánál, mert tartalék-bombával is rendelkeztek. A bomba éppen olyan típusú volt, mint aminőt a szerb bandák a balkáni háborúban használtak. S mivelhogy mind a két merénylő szerb s a merénylet nem egyidőben történt s nem ugyanazon eszközzel s nem ugyanazon helyen, a trónörökös pár sorsa meg volt pecsételve. A hálóba kellett jutniok; végzetüket nem kerülhették el.

Ott voltak teljes számban a gyilkosok. Egymás kezére dolgoztak. A bombát egy 21 éves szerb nyomdászsegéd, Nedeljko Gavrilovic vetette s majd amidőn a második merénylet megtörtént s egy tüzetiszt a másik merénylőt kardjával leütötte, egy tartalék-bombát találtak nála, amelyről nyilván beismerte, hogy ennek a másodiknak nem volt szabad hibáznia. A revolveres merénylő és az az ujságíró, aki testével fedezte Principet, tulzó szerb nemzetiségűek. A bosnyák fővárosban számos elfogatás történt a szerb nemzetiségű lakosság között. Bizonyos, hogy az összeesküvés messze elágazó volt s a nagy-szerb propaganda műve. A mohamedán lakosság s a katolikus kmetek a végletekig fel vannak izgatva s a szerbek ellen elkeseredve. Félő, hogy a nagyszabású rendőri és katonai

intézkedések dacára is, nem lesznek az összeütközések elkerülhetők.

A rendőri nyomozás szálai az egész monarchiában elágaznak s úgy lehet, a nyomozásnál követett fonal végén meglepetések sincsenek kizárva. Tény azonban, hogy a szerbtulzók a pánszerb törekvéseknek éppen ezen merénylettel tették a lehető legrosszabb szolgálatot.

Pánszerb körökből mentegezni igyekeznek a merényletet azzal, hogy anarchista műve volt, hogy a merénylet megtörtént volna egyébként is. A másik oldalról Potiorek tábornagyot, a bosnyák országos kormány fejét hibáztatják, aki közvetlen a trónörökös látogatása előtt, a szerajevói rendőrfőnöknek adott rendeletével, egynéhány előkelőbb szerbtulzó házára kitézett szerbzászlót, nehogy a trónörökös jelenlétében tüntetésekre adjanak alkalmat, bevonatta. *Egy a bizonyos s ez az, hogy a merénylet megtörtént s összeesküvés műve volt.*

A trónörökös utolsó napja.

Ferenc Ferdinánd főherceg a vezérkar főnökével és kíséretével együtt lidzéből Tarcin felé ment és innen még reggel 6 órakor kilovagolt a gyakorlótérre. Tarcintól körülbelül két kilométerre délre fekvő magaslaton, hol Potiorek tábornagy, a hadgyakorlat vezetője és az országos kormány feje a trónörökös fogadta, széles látkört nyújtott az Ivánhegygerincnek északelet felé húzódó három gerinctől erősen tagozott és küzdelemre igen alkalmatlan csatatérre. A terepviszonyoknak megfelelően a döntő ütközetben résztvevő csapatok, a 15. és 16-ik hadtest már reggel 3 órakor kezdték a felvonulást. Körülbelül a Rebra és Gagal vonalában fejlődött ki az ütközet általánosságá reggel 7 óra körül és friss csapatok bevonásával a mind elevenebbé váló döntő ütközet képe lelket elragadó karaktert

öltött. A trónörökös nagy érdeklődéssel kísérete a hegyiütközetnek változatos mozzanatait. 10 óra körül délelőtt, amint a küzdelem teljes kifejlődésre jutott, Öfensége parancsot adott ki a manőver bezárására. Hegycsúcsról hegycsúcsra szállt villámgyorsan a megbeszülésre hívó kürtszó, s a csapatparancsnokok sietve vágattak Öfensége környezetébe, mialatt a csapatok visszavonulása elkezdődött. A főherceg Potiorek tábornagy csapatfelügyelőnek és a többi parancsnokoknak igen hízogó szavakban fejezte ki meglegedését a különösen sikerült manőver felett.

A főherceg azután lóra ült s fényes kísérettel Vrbanja községen keresztül Tarcin vasutalmáshoz lovagolt. A vasutállomáshoz húzó út hosszának mindkét oldalán a csatától elvonuló csapatok alkottak sorfalat. A főherceg délután 2 órakor érkezett meg lidzébe.

A borzalmak napja.

A főherceg vasárnap délelőtt 10 órakor hagyta el fenséges nejével az udvari szállást, hogy a szerajevói tanítónőképzde épületét meglátogassa. Abban a pillanatban, amint a főhercegi automobil járását meglátogatta, hogy az épület felé kanyarodjék, a tömeg frenetikus zsvíózásba kezdett. A rendőri kordori szorongatta. Mindenki látni akarta a főhercegi párt. Az általános tolongásban a kordonon áttört egy férfi, s egy üvegpalack szorongatva a főhercegi autót vette el. Azonban az már elhaladt s a kíséret automobiljából éppen az került a merénylő elé, amelyben Morizzi őrnagy, Potiorek szárnysegédje, báró Rummerskirch s gróf Waldeck, a főherceg katonai irodájának parancsőtisztje ültek, amikor óriási robbanás rázkódtatta meg a levegőt s ezen automobil hátuljáról egy percre valószínűségű tenger csapott fel. A légnymástól sokan földre buktak. Az autó hátsó része csabokra forgácsolódott. A tömeg egy pillanatra elvesztette öntudatát. Néma csend állott be. Majd amint tudatára ébredt, hogy merénylet történt, felbomlott minden rend.

▼ Likőrök, pezsgők, borok, compotok, bonbonok, felvágottak, konzervek, szalámi és mindenféle sajtok legnagyobb választékban kaphatók ▼

Gruber János

csemegekereskedésében

Megyei telefon 375.

Sopron, Várkerület 131. szám. ▼

A rendőrök, ahelyett, hogy a merénylőt tették volna ártalmatlanná, vadul futottak a főherceg automobilja után, hogy védelmére sorakozzanak, míg a civilközönség közül egy atlétatermetű uriember a merénylőt hatalmas ökölcsapással leterítette s azután átadta a rendőröknek, akik kocsiba ültek vele s a rendőrségre hajtottak.

Az egész egy pillanat műve volt; máris lehetett hallani a tömeg ujjongását, amint a főhercegi párt körülvette s mint a villámfolyam szállt szájról-szájra, hogy a trónörökös pár megmenekült.

Addig azonban polgári és katonai egyének az autó roncsaiból kiemelték a két erősen vérző főtisztet s a csapatkórházba szállították.

A trónörökös az elősiető rendőrfőnök-nél nyomban a sebesültek állapota felől érdeklődött, s nagy megnyugvására szolgált, hogy súlyosabban senkisé sebesült meg.

A közönség köréből 8 embert terített le a robbanás s ezek szenvedett sebeikben a földön fekvé jajveszékelték s a bábeli zavart növelték.

Öfensége elrendelte azután, hogy autója a városházára menjen, habár a rendőrfőnök és maga Potiorek tábornagy is ismételtén kérték, hogy a legrövidebb uton hajtsa vissza a királyi szállóra, a konakba.

A főherceg azonban szilárdan megmaradt a megállapított program mellett s így fogatosították az ő legfelsőbb parancsát. Öfensége sujtjével a városházára tartott.

A szerajevói városházán.

A trónörökös párt a városi előljárók fogadták. Program szerint pontban 9 óra 50 perckor érkeztek meg a magas vendégek, akiket Potiorek tábornagy, tartományi főnök, Appel hadtestparancsnok, gyalogsági tábornok fogadták a tanácsal együtt. A főhercegi pár viharos óvációk tárgya volt. Fehim Efendi Curcic, szerajevói polgármester tartotta az üdvözlő beszédet, amelyben Szerajevó s az egész ország népének hűséges hódolatáról biztosította a főherceget.

A főherceg, aki higgadtságát mindvégig megőrizte, a polgármestert megállította üdvözlő beszédjének elején s azt mondotta: „Polgármester Úr! Az ember ide jön Szerajevóba, látogatást tenni s reá bombát vetnek. Ez mégis borzasztó!”

S kevés panasza után, a szorongó kíséret felé vetett pillantás után, nyugodtan hívta fel a polgármestert: „Úgy, most tessék beszélni.”

A polgármester beszédje tele volt a lojális hűség nyilatkozataival, ami a főherceget láthatóan felvidámitotta s fenséges nejeire is kellemes benyomást tett s barátságosan simogatta meg a neki hatalmas rózsacsokrot átadó kis leányka arcát.

A trónörökös a polgármester beszédjére leereszkedő nyájassággal válaszolt, a többi között: „Legnagyobb megelégedésemre szolgál, hogy az önök körében, itt tartózkodásom néhány napja alatt, az önök szép országának örvedetes fejlődéséről meggyőződhettem, amelynek felvirágoztatásából mindenkor örömmel kivettem részemem.” Majd szerb nyelven folytatta: „Kérem önt, adja át a szép főváros minden lakójának szíves üdvözlőmet s biztosítom önöket változhatatlan nagyrabecsülésemről és bizalmamról.”

Azután megtekintették a városháza oszlopcsarnokát s utána kiadta a parancsot, hogy a merénylet sebesültjeit, elsősorban Marizzi őrnagyot kívánja meglátogatni a csapatkórházban.

A revolver-merénylet.

A trónörökös megingathatatlan.

Még mielőtt a trónörökös és neje a városházát elhagyta volna, a rendőrfőnök újra kihallgatásra jelentkezett s rövid je-

lentés után szorongva, arcán a félreismerhetlen aggodalom jeleivel kérve-kérte a főherceget, hogy ne menjen a kórházba, hanem a legrövidebb uton térjen vissza a konakba. A főherceghez sürgető kérést intézett fenséges neje is és báró Potiorek tábornagy.

A trónörökös mindenáron látni akarta előbb Marizzót s így a trónörökösné is kijelentette, hogy fenséges férjét elkíséri s a kórházba való utazás, a végzetes, utolsó ut elhatározódott. S a kocsisor az Appellrakpart felé vette útját.

Ezen hírre a rend fenntartásával s egyéb biztonsági intézkedések megtételével megbízott kormánybiztos Gerda, a kijelölt utvonalon sűrű katonai kordont vonatott s a kordon mögött néhány lépésnyi távolságra rendőröket állított fel a közönség megfigyelésére.

A gépkocsi elrobogott. Mikor a Ferenc-József-utca és a Rudolf-trónörökös-utca sarkára értek, egy ház mögül egy fiatal ember ugrott elő s egymásután két lövést tett. Az első keresztülütötte az automobil ajtaját és a hercegnő altestébe furódott, amire a fenséges asszony férje ölébe esett. A második lövés a trónörökös nyakát érte és elszakította a főtüerét. A főherceg, aki néhány percig még öntudatánál volt, átölelte feleségét, de nemsokára ő is rárokkadt neje.

Vad zavar, pánik keletkezett. A tömeg egy része reá vetette magát a merénylőre. A másik rész szanaszét vad futásnak eredt, míg a kíséret tagjai kiemelték az autóból a trónörökös párt, átmenték gróf Harrach automobiljába. Gróf Harrach maga kormányozta kocsiját a konak felé. Előbb a fenséges asszonyt emelték ki, de ebben a pillanatban hátrahanyatlott és meghalt, azután kiemelték a trónörökös. Alig lélegzett. Csak néhány lépcsőfokot mentek felfelé, amikor az orvos, aki a trónörökös tüerét fogta, jelentette a kíséretnek, hogy a fenséges úr meghalt.

A két holttestet felvitték a konak nagytermébe, ahol ideiglenesen felravatalozták őket.

Szerajevó lakosságának magatartása.

A gyilkosság napján, 9 órakor este, a horvát akadémiai ifjúság a szerbek ellen tüntetett. Mintegy néhány százan gyülekeztek a templom előtt, letérdepeltek és hangosan imádkoztak a főhercegi pár lelki üdvösségeért. Azután a merénylet színhelyére vonultak s az osztrák néphimnusz énekeltek. Egy mozlim városi tisztviselő a tüntetőknek beszédet tartott s felszólította őket, hogy tiszteljék a főváros néma gyászát, a drága elköltözött holttestei még a város falai közt pihennek. A diákok csendben szétoszlottak.

Egy más csoport az Európa szálloda elé vonult, amelynek ablakait egy szálíg beverte, mivel tulajdonosa a híres pánszerb vezér, Jestanovic.

A város mozlim és horvát lakossága elhatározta, hogy mély gyásza jeléül, a holttestek elszállításánál, az egész utvonalon diszorséget teljesít.

A városban az izgatottság óriási. Az utcán járókelők közt nem egyet látni, akik a merénylet helyén sirva fakadnak. A város tele van gyászlobogókkal; az élet igen mozgalmas; mindenütt izgatottan, hangosan beszélő csoportokat lehet látni.

A rend fenntartására hatalmas előkészületeket tettek.

Gerda kormánybiztos, akinek felelőségétől függött a főhercegi pár személyi biztonsága, a merénylet után főbe lölte magát, azonnal meghalt.

Ferenc Ferdinánd élete.

Ferenc Ferdinánd, osztrák-estei főherceg és magyar királyi herceg, Ausztria és Magyarország koronájának örököse, szül. Grácban 1863-ban, december 18-án. Károly Lajos főhercegnek és Mária Annunciata nápolyi királyi hercegnőnek legidősebb fia, akire az utolsó modenai herceg halála után 1875. a roppant Este-örökség is rámaradt. Katonai pályáját 1878. a 32. gyalogezrednél kezdte, 1890-ben ezredese, majd tulajdonosa lett a 9. huszárezrednek; Rudolf trónörökös tragikus halála után, mint prezumpatív trónörökös ezred tulajdonosa lett a 19-ik közös gyalogezrednek. 1890-től fogva személye mind gyakrabban lépett a közérdeklődésbe. 1891. a pétervári, 1892. pedig az ufalkodó kíséretében a berlini udvarnál tett látogatást; 1892 végén nagyobb földközűli utra ment, bejárta Ázsiát, Ausztráliát és Amerikát és világszerte utazásáról csak 1893 őszén tért haza, mikor etnografiai és kulturális gyűjteményét a belvederi palotájában is kiállította. 1894-ben a 38-ik gyalogdandár parancsnoka lett. 1895-ben lappangó mellbaja miatt megvált a tényleges katonai szolgálattól s hosszabb tartózkodásra Lussinpiccolóba ment. Atyjának, Károly Lajos főhercegnek 1896 május 19-én bekövetkezett halála után, mint a trónhoz legközelebb álló királyi hercegnek újból meg kellett jelennie a nyilvánosság előtt s ezután katonai pályáján is gyorsan emelkedett, csakhamar altábornagy, majd lovassági tábornok, 1897-ben pedig a 7. dzsídászrezred tulajdonosa lett. Miután 1898-ban teljesen felgyógyult, Öfensége 1898 március 29-én Bécsben kelt elhatározásával közvetlenül a legfőbb haduri fennhatóság alá helyezte s csapatfelfüggyelői rangra emelte. Ferenc Ferdinánd a legfőbb hadúr első és közvetlen közege lett, akinek kötelessége az uralkodót helyettesíteni és annak rendelkezésére az egyes csapatok fölött szemlét tartani. Kevéssel ezután a kassai (6.) tüzérezred tulajdonosa, 1899-ben a prágai (8.) hadtest parancsnoka lett s részt vett mint önálló hadtestvezér az őszi csehországi hadgyakorlatokon, majd a budapesti (4.) hadtest és a dunai flotta együttes hadgyakorlatait vezényelte. 1900 július 1-én Reichstadtban morganatikus házasságot a Hohenberg hercegnővé emelt Chotek Zsófia grófnővel. A házassága alkalmával kiadott ünnepélyes renúciációját — beható parlamenti vita után — a magyar országgyűlés az 1900 XXIV. t.-cikkben iktatta be. Az utolsó évtizedben Ferenc Ferdinánd nemcsak a monarchia katonai, hanem politikai ügyeiben is egyre fontosabb, sőt egyes dolgokban döntő szerepet vitt.

Az uralkodó előrehaladott kora, mint az osztrák-magyar monarchia szárazföldi és tengeri haderejének a legfelsőbb hadúr után következő méltósága irányadó hatást gyakorolt a belső és külső politikára egyaránt. Így mint Ferenc József császár és király képviselője hivatalos diplomáciai utat tett Szinajában (1909 július) és Berlinben; ezeket a látogatásokat annak idején az európai sajtó is élénken tárgyalta és magyarázta. A trónörökös szerepe az agg uralkodó korának előrehaladásával egyre fontosabb és nyomatékosabb a napi politikában is, Magyarországon és Ausztriában egyaránt. Emellett azonban sohasem lépett ki a köteles objektívítás és hivatali diszkreció határaiból, úgy hogy általában véve minden politikai mozgalommal szemben megőrizte óvatosságát és rezervált álláspontját. Magyarországon többször megfordult, különösen vadászatok alkalmával. Neje ismételt rangemelésben részesült. Házasságából 5 gyermeke született. Ferenc Ferdinánd védője volt a bécsi magyar egyesületnek és az osztrák Schulverein-nak. 1902 óta tengernagy. Földközűli útjáról naplót vezetett: ennek első része a Triesztből Indián át Ausztráliába tett út leírása 1895-ben jelent meg, második része pedig,

az Ausztráliából Kinán, Japánországon és Északamerikán át Havreig terjedő útjelményei, 1896-ban látott napvilágot. *Holzwarth* Ferdinánd néven több zeneművet is szerzett.

Az új trónörökös.

Ferenc Ferdinánd főherceg tragikus halála után unokaöccse *Károly Ferenc József* főherceg lett a trónörökös.

Károly Ferenc József, a meggyilkolt Ferenc Ferdinánd testvérének, az 1906-ban elhunyt Ottó főherceg és Mária Jozefa szász királyi hercegnő elsőszülött fia. 1887 aug. 17-én született Persenbergben. — Ferenc Ferdinánd morganatikus házassága után nyilvánvaló volt, hogy Károly Ferenc főherceg egykor még a trón várományosa lesz és ámbár akkoriban életerős, fiatal ember volt az atyja, ettől kezdve már *olyan nevelésben részesült, mint aminőben, a trón várományosait szokták részesíteni.*

Az új trónörökös szintén nagyon önálló egyéniség; megmutatta ezt a házassága alkalmával is, mert bár fejedelmi családból való nőt vett feleségül, nejeinek családja valóban csak jogilag egyenrangú a Habsburgokkal. A már régóta száműzött pármái hercegi család tagjának, *Bourbon Róbert* hercegnek egyik lányát, Zita hercegnőt vette feleségül. Róbert herceg magyarországi, torontálmegyei nagybirtokos, de Ausztriában is van egy kis birtoka és ott lakik. Kétszer nősült és két felesége husz gyermekkel ajándékozta meg. Ezek közül a tizenharmadik Zita főhercegnő, aki 1892-ben született.

Károly Ferenc főherceg 1911 őszén vette nőül Zita főhercegnőt, aki a múlt évben egy fiugyermekkel ajándékozta meg. A főhercegi pár eleintén Csehországban lakott, majd Galiciába helyezték át őket. A trónörökös most őrnagy a harminckilencedik gyalogezredben. Az ifjú Károly Ferenc főherceg most már trónörökös, egyszerű katonás életet él. Ezredével tölti napjait, ebédre mindig néhány dragonyostiszt van meghívva nála és este 9-kor már lefekszik. Tisztársáival közvetlen baráti viszonyt tart fenn.

A merénylet híre s hatása.

Gyors szárnyon kelt a merénylet híre a világ minden részébe s mindenütt a legnagyobb megdöbbenést, konsternációt keltette. *Első gondolatunk a tiszteletreméltó, csodálatos aggastyán felé száll.* Amikor *Öfelsége* értesült a rettenetes tragédiáról, azonnal parancsot adott, hogy tegyék meg az intézkedéseket a Schönbrunnba való hazautazásra. Hála Istennek, ezen újabb megpróbáltatás sem roppantotta össze a királyok nesztorát, Szent István utódját, akit az isteni gondviselés abban az áldásban részesít, hogy az emberi kor legvégső határán is ép lélekkel intézheti nemzetek sorsát. *Öfelsége* 29-én reggel 6 órakor utazott vissza Wienbe Paar főhadsegéd s hozzátartozói kíséretében s a szörnyű izgalmak ellenére is jó színben volt. A penzinger állomáson *Károly Ferenc József* főherceg fogadta *Öfelségét* *Lobkowitz* herceg kíséretében. A király, amint kiszállt kocsijából, a főherceg felé tartott, aki eléje sietett és a *királynak* kezét csókolta. Mindkettejük szemében könnyek csillogtak. *Öfelségét* uralkodása alatt ezuttal *kilencedszer éri súlyos családi katasztrófa.* Az első: fivérének *Miksa* mexikói császárnak agyonlövetezése; tüzkatasztrófa áldozata lett közeli rokona, *Albrecht* főherceg leánya; unokatestvére *Vilmos* főherceg Badenben leesett lováról és szörnyet halt; *László* főherceg Kisjenőn vadászszerecsétsétség áldozata; *János* főherceg a később Orth János eltűnt. E csapásokhoz járul, hogy *Rudolf* trónörökös Mayerlingben fejezi be tragikus módon fiatal életét; hogy

gyönyörű királynénkat, *Erzsébetet* Genfben *Lucheni* olasz anarchista szúrta le s e tragikus sorozat befejezése a trónörökös párnak rettenetes vége.

Az első hír a szerajevo-i német főkonzultól a „Hohenzollern“-re érkezett. Müller tengernagy gyorsmotoron azonnal utnak indult és *Vilmos császárnak*, aki Yachton volt, felkiáltotta a hirt. A császár parancsára a hadihajók félárbóca engedték zászlóikat s kitérték az osztrák-magyar zászlót is. Az elhalt főherceg a német flotta tengernagya volt. Az angol hajók követték a németek példáját. Berlint a tragédia híre valóssággal lázba ejtette. A lapok különkiadásait a városerdőben padra állva olvasták föl. A közrészvét *Ferenc József* király felé fordul és aggódva kérde, mint fogja elviselni az új csapást. Valószínűnek tartják, hogy Vilmos császár személyesen fogja részvétét kifejezni és résztvenni a temetésen. A főherceget és feleségét *Artstatten* kastély templomában fogják eltemetni. Öt-hat napig fog tartani, míg a halottas udvari vonat Szerajevoból Wienbe érkezik. A wieni polgármester Berlinből táviratot kapott, mely szerint: Gyászol egész Berlin a testvér császárvárossal érzelemben egyesülve. Berlin benső részvétét küldi mély gyászában egész Ausztria-Magyarországnak.

Részvét megnyilatkozását halljuk *Romániából* s *Olaszországból*, hol a pápa ösztöne a Péter-Pál ünnep alkalmával kitűzött fogadónapot, melyre 10.000 meghívó ment szét, lemondotta. *Görögországban* is a hír részvétet keltett. Angliában a „Daily News“ vezető cikke fejtegeti, hogy Ferenc Ferdinánd trónörökösnek ideálja a birodalmi föderáció volt, a *katholikus államvallás legfőbb pártfogóját vesztette el benne, mert csodálatosan híthű katolikus volt.*

A merénylet híre Prágában délután 3 órakor terjedt el s mindenütt nagy megrendülést okozott. A gyilkosság híret a cseh *nemzeti színház* színpadáról hirdették ki a közönségnek, mire megrendülve távozott. Az egész város gyászolt.

A bécsi repülőterre délután 1/2 órakor érkezett az első hír, de senkisé hitte el s a repülőversenyt folytatták. Az udvari páholyban tartózkodott Károly Albrecht főherceg is, aki nyomban eltávozott a repülőterrel, amikor a rémes hírt hivatalosan megerősítették. *A versenyt azonnal beszüntették.*

A rettenetes esemény híre futó tüzként terjedt el egész Európában. Mindenki a legmélyebb fájdalommal fogadta a gyász hírt, hogy a trónörökös, aki a magyar trón várományosa, a hadsereg büszkesége és példás, vallásos családapa volt, ilyen váratlanul és tragikusan fejezi be életét.

Amily őszinte a részvét a legtöbb európai államban, oly általános a gyász a monarchiában, *Bécsben, Budapesten* és országunkban mindenütt, ahol a trónörökös ismerték, becsülték és szerették. Halálának beláthatatlan politikai s társadalmi következményei lesznek. *A vidéken is*, hova szintén pillanatok alatt terjedt a gyászos hír, mindenütt a legnagyobb megdöbbenést keltette. A hatóságok a cigánymuzsikát s a zajos mulatozást eltiltották. A tilalomra azonban nem volt szükség, mert a hír hallatára minden helyen, minden szívben a jókedvet a szomorúság váltotta fel.

Zágrábban óriási izgalmat keltett a merénylet híre. Azt beszélték, hogy a trónörökös már hetekkel ezelőtt figyelmeztették, hogy merénylet készül ellene s kérték arra, hogy ne menjen el a boszniai hadgyakorlatokra. Zsófia hercegasszony is tudott erről, de kijelentette, hogy ő is elmegy, mert a délszlávok előtt a nő jelenléte a legnagyobb védelem férje számára.

Zágrábban az első hivatalos értesítést *Mraovics* rendőrőrnök kapta, aki azonnal értesítette *Skerlec* Iván báró bánt. A bán azonnal részvét táviratot intézett az országos kormány nevében a királyhoz s az uralkodóház tagjaihoz, majd elrendelte, hogy tüzzék

ki a gyászlobogókat s zárják be a mulatóhelyeket.

Este 7 óra tájban egyetemi hallgatók járták be a várost, miközben ilyen kiáltások hallatszottak:

— Le Péter királylyal! Le a szerb rablóbandával! Le a szerb politikával!

A tüntetések egész éjszakán keresztül meg-megisméltődtek. A jogpárt a merénylet politikai nézőpontból tekinti s a szerb elem megbízhatlanságának bizonyítékaként magyarázza. A szerb és a koalíciós szerkesztőségek ablakait bevették s nagy szerep jutott a tüntetésekben a fiúei horvát vendégeknek is. Az éj folyamán a Jellasic-téren vagy 3000 főnyi közönség gyűlt össze, mely állandóan „dole Petár“ kiáltással tüntetett a szerbek ellen.

E korszakos csapásnak politikai s társadalmi téren *mily következményei lesznek — beláthatatlanok*; nem látunk tisztán, de ne is fürkesszük a jövőt. Azt érezzük csak, hogy világtörténeti esemény előtt állunk, s ott állunk egész szívünkkel ősz uralkodónk mellett, kinek átérezzük minden gyászát és minden szomorúságunkkal gyászolunk vele azokért, akik egy új életnek és kornak ígéretével *nem a trónra léptek*, hanem örökre, szó nélkül leléptek az élet színpadáról, hogy — megnyiljék előttük *az Örökkévalóság kapuja!*

A trónörökös Sopronban

Ferenc Ferdinánd Sopronban 2 esztendeig tartózkodott s innen 1891-ben utazott a cári udvarhoz. Itt még sokan emlékeznek rá, hogyan élt a huszonnyolcesztendő trónörökös. Legényember volt, előkelő társaság környezete. A szolgálat, a lova, a vadászat s a mánásvilág töltötte be soproni életét. Sopronban a 9-es huszárezrednek s a laktanyának volt a parancsnoka; azért Hajas Antal alispán fölterjesztésére szívesen legnagyobb beleegyezését adta ahhoz, hogy a laktanya „Ferenc Ferdinánd főhercegi lovassági laktanya“ címét viselhesse. A trónörökösön kívül gróf *Esterházy*, gróf *Hunyady*, gróf *Almássy*, öt *Széchenyi* gróf stb. volt a tisztikarban egyszerre. *Frigyes Babenhausen* hercegéknél látta először *Chotek Zsófiát* grófnőt, mely igazi benső ismeretség házasságra vezetett. Más civiltársaságba alig járt; ha találkozott velük, ez leginkább a dudlesi vadászatok alkalmával történt, ahol már megszűnt a különbség a főherceg s a polgárember között. Jóságos ember volt, ki hozzáfordult, föltétlenül meghallgatásra számíthatott. Lakása a *Festetich* majorban volt. A palánkon, mely még ma is áll, alig lehet keresztüljárni; itt a főherceg a külvilágtól teljesen el volt zárva. Csak akkor látták az emberek, ha kilovagolt, vagy ha *templomba* ment; azt pedig sürrien látogatta; legtöbbször a garnison, illetve a Domonkosok templomát. Csak vasárnap — *de aztán minden vasárnap* — volt látható a domban, oda *mindig pontosan eljött, abban semmi sem volt képes meggátolni.*

Lelki mozzanatok az elhalt trónörökös életéből.

Egyénisége.

A legkedvezőbb világítást egyéniségére s jellemére az ő eszményi szép házassága sugarazza. Minden udvari etikett és minden diplomácia félretolásával azt veszi nőül, kit szíve szeret. A körülmény erős, férfias akaratát is feltűnteti, mert szembeszáll a felé tornyosuló akadályokkal s bár herkulesi munka árán, de azokat mégis legyőzte.

Szerette az irodalmat, a magyar írók közül Jókait, kinek összes művei könyvtárban meg voltak, a művészetet, a zenét.

Mindkettőben maga is kísérletezett. Van pár zenedarabja s azonkívül 2 nagy kötete utazásáról. A katonai hivatást szigorú, morális elvek alapján értelmezte. Szerette a kötelességtudást, a szorgalmat. Egyedüli szórakozása sokoldalú elfoglaltsága után a szabad természetben való tartózkodás s a vadászat volt. Kik vele társalogtak, meggyőződhetnek rokonszenves fellépéséről, megnyerő egyéniségéről. Zárkózottnak, bizalmatlannak tüntették föl. Erre azonban felelőséges helyzete utalta és mert tudta, hogy mily súlya lehet legjelentéktelenebb nyilatkozatának is, ügyelt arra, hogy pártatlanságát, teljes objektivizmusát megőrizze.

Magyarsága.

Ezt illetően a sajtó részéről bizalmatlanság fájt neki legjobban. Jellemzi azonban álláspontját egy nyilatkozata, melyet tett egy magyar arisztokratának konopisti birtokán:

— Annak idején teletömték a fejemet mindenféle haszontalan dologgal, aminek éppenséggel semmi hasznát nem veszem, a magyar nyelvre pedig semmi súlyt nem fektettek. Nos hát az én gyermekeimmel másképpen lesz. Azoknak már fiatal korukban meg kell tanulniok magyarul.

Hivatalosan, illetőleg nyilvánosan magyar nyelvtudományát az 1902-iki udvari bálon mutatta be. Általános és kellemes feltűnést keltett akkor, hogy a jelenlevő magyar előkelőségekkel magyarul társalgot, még pedig, mint a jelen voltak konstatálták, igen jól.

Meránban a „Cigánybáró“ előadása alkalmával a magyar toborzó és a Rákóczi-induló annyira felvillanyozta, hogy kívánságára a számokat kétszer megismételték. Itt történt, hogy óhajára Kanizsáról cigányzenekart hozattak. A cigány a trónörökös háta mögé állt s míg fülébe húzták, sarkantyújával verte a taktust. Tudna-e vérbeli magyar ennél különben mulatni?

Vadászati szenvedélye.

Ifjúkorától kezdve szenvedélyesen érdeklődött a vadászat iránt. Sokat gyakorolta magát s már annyira haladt, hogy a vágató zergecsapatból öt lövésre egymástán öt zergebaktot terített le. Egy-egy idényben több száz szarvast terített le. Soproni tartózkodási ideje alatt is gyakran járt a *Dudleszba* borz- s róka vadászatra. S már itt a legjobb lövő hírében állott.

Vallásossága.

Mélyeséges, vallásos lelkületét s neje iránt érzett igaz szeretetét világosan, szépen dokumentálja röviden a következő: Zirc körül volt a gyakorlat és szobájában — szemtanuk igazolhatják — mi volt látható? *Agya fölött Isten Anyjának s asztalán feleségének a képe!* A trónörökös-pár családi élete is egészen vallásos alapokon nyugodott. Minden reggel misét hallgattak és havonta egyszer gyóntak és megáldoztak. Mindketten *lekes hívei voltak a Mária-kultusznak* és gyakran térdeltek egymás mellett a hercegnő lourdesi Mária-szobra előtt. Megtörtént hogy néha éjjel után, mikor a többnyire kevés vendég eltávozott. Ferenc Ferdinánd feleségével a kápolnába ment, hol a gyertyák kigyultak és a fen ségek *térdre hulltak az Oltári Szentség előtt*, mielőtt álomra tértek volna.

A kötelező böjtöket, amennyiben nagyobb idején pápai dispencziót nem kaptak, szigorúan megtartották. És megtartatták egész udvarukkal is. Mikor legutóbb egyik gyermekük kissé betegeskedett, a *fenséges apa és anya fölvaltva imádkoztak* naponta a házikápolnában.

Igazságon épül tehát a „Daily New“ c. angol lapnak azon vezércikke mely szerint: a katolikus államvallás — mert csodálatosan hithű katolikus volt — sajnosan, *legfőbb pártfogóját veszítette el benne!*

Hirek.

Olvasóinkhoz. A szerajevói merénylettel kapcsolatosan, hogy a közérdeklődésnek kielégítése mellett olvasóinkat még idejekorán tájékoztassuk, a csütörtöki szám helyett már ma küldünk lapot.

A kalocsai érsek beiktatása. 29-én délelőtt iktatták be érseki székébe Várady L. Árpádot, az új kalocsai érseket. A szerajevói gyilkosság hírének hatása alatt az ünnepség külső fényét mellőzték és a várost díszítő nemzetiszínű zászlókat bevonták. Jankovich Béla közoktatási miniszter, Kazy, Klebersberg, Hlosvay és Vargha államtitkárok a gyászshir vétele után felkeresték az érseket, kifejezték szerencsekívánataikat és különvonalatla visszatertek Bécsbe. A kultuszminiszter képviselőjében Madách Emánuel államtitkár maradt ott. Hinger Mihály, az érseki iroda igazgatója felolvasta a királyi kinevezést tartalmazó okmányt és a latin nyelven írott pápai brevet. Kleiner érseki helynök latin beszédben üdvözölte az új érseket s a papság nevében hűséget fogadott. Várady érsek installációs beszédében nagyobbrészt a szerajevói merénylettel foglalkozott, kérte hallgatóit, hogy vele együtt imádkozzanak a gyilkos merénylet áldozataiért s kérjék a Mindenhatót, hogy adjon erőt a nagy megpróbáltatás elviselésére a szeretett agg uralkodónak. A beszéd mély hatást tett a közönségre. Ezután az érsek ünnepi nagymisét pontifikált, amely után visszavonult rezidenciájába. Sopronból a beiktatáson jelen voltak: Baán Endre dr. főispán, Hajas Antal alispán s Wosinski István dr. örökös római gróf.

Személyi hir. Baán Endre dr. főispán és Hajas Antal alispán Kalocsáról visszaérkeztek. S főispánunk a városnál a mai napon megtartott közgyűlésén már énekelt.

Bencés rendtagok elhelyezése. A szentbenedekrendiek tanári karában az 1914—1915-ik iskola évre vonatkozóan, Sopront érdeklően, a következő személyi változások történtek. Távoznak Sopronból: Tihanyi Miklós, Rezner Teobald és Gácsér Kalazant. Tihanyi győri tanárrá lett. Rezner győri székhellyel jószágkormányzó s ugyancsak jószágkormányzó lett Komáromban Gácsér K. József a Kath. kör alelnöke. Sajnálkozunk távozásuk felett; a szép avanszmát illetően azonban szívből

gratulálunk. Sopronba jönnek mint tanárok: Boszmánszky Gyárfás, Grész Ödön, Varga Sebestyén, aki egyszersmind hitszónok.

Városunk részvéte. Ma délelőtt tartotta Sopron városa közgyűlését Baán Endre dr. elnöklete alatt. A tárgysorozat megkezdése előtt a főispán megható szavakkal ecsetelte Sopron város közönségének nevében azon rendkívüli mély fájdalomát a Ferenc Ferdinánd trónörökös és fenséges neje ellen elkövetett merénylet, azon csapás fölött, mely nagyabecsült trónörökösünk s nejeének életét kioltotta, amely a dinasziát és a nemzetet egyaránt érte. Nemzetünk jövő reménye mintegy kialudt. Ezen megrendítő csepások közepett csodálattal bámuljuk a kötelességteljesítés terén felséges uralkodónkat, akit az isteni Gondviselés különös kegyelme nyújtott a magyar nemzetnek s aki a válságok nehéz óráiban valóságos gondviselésként örökösödött a nemzet felett. Kell, hogy buzgó imával forduljunk Istenhez, adjon a nehéz megpróbáltatások közepett felséges uralkodónknak erőt és kegyelmet. Dr. Töpler polgármester ezután felolvasta hódoló feliratát, melyet Ófelségéhez intéznek. S indítványozta, hogy a temetés alkalmával a város képviseltesse magát. Részt vesznek ezen bizottságban Szilvássy Márton dr., Zehetbauer Ottó, Lähne Vilmos és Schwartz Sándor dr. A város közönsége nevében a ravatalra koszorút helyeznek. És indítványozta végül, hogy miután Ferenc Ferdinánd 2 évig Sopronban tartózkodott, a jelenlegi Színház-utca Ferenc Ferdinand névre változtassék át. Mindezeket a közgyűlés elfogadta.

A vasárnapi munkaszünetet a kereskedelmi miniszter a belügyminiszterrel egyetértően a vasárnapi napra a hírlapok előállításához és szállításához szükséges munkára vonatkozóan felfüggesztette.

Legujabb. Lapunk zártkörű értesülünk, hogy Mostar, Travnik állítólag lángokban. Ostromállapotot kihirdették. Táviróvezetékek megrongálva. A rögtönítelő bíróság két lázongó szerbet felakasztatott.

Hegedü-oktatás. Thier Antal, zene-tanító, tisztelettel értesíti a n. é. közönséget, hogy július hó 1-től kezdve, Szentgyörgy-utca 11. sz. alatt ad hegedüoktatást.

KÁVÉ és TEA

Postán utánvétellel vagy a pénz előleges be-
küldésével, Budapesten házhoz szállítva:

4 ¹ / ₂ kiló	Cuba-kávé	K 19.—
4 ¹ / ₂ „	Jáva-kávé	19.—
1 ¹ / ₄ „	Császárkeverék-tea	3.—
4 ¹ / ₂ „	Mocca-kávé	19.—
4 ¹ / ₂ „	Gyöngy-kávé	19.—
1 ¹ / ₄ „	Karlsbadikeverék-tea	3.—

A tea a kávéhoz csomagolható. Mindent
elvámulva és bérmentve, szóval teljesen
költségmentesen küld:

Telefon 61-75.

Telefon 61-75.

BELÁK ISTVÁN

Transitó
magazin
FIUME

≡ kávé- és tea-kivitele ≡

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 4/c.

Transitó
magazin
FIUME